

Niepełnosprawność intelektualna

Od wieków niepełnosprawność była piętnowana, w szczególności niepełnosprawność intelektualna, a osoby, których dotyczyła, były prześladowane i wykluczane, co skutkowało odmawianiem im prawa do udziału w życiu społecznym. Idiocyzm, imbecylyzm, debilizm, dawniej określenia stopnia upośledzenia umysłowego, później wykorzystywano w celu poniżenia kogoś. Ze względu na stygmatyzujący charakter terminu „upośledzenie umysłowe” zmieniono go na termin „niepełnosprawność intelektualna”.

Według klasyfikacji Amerykańskiego Towarzystwa Psychiatrycznego (DSM-V) niepełnosprawność intelektualna obejmuje deficyty w zakresie funkcjonowania intelektualnego i przystosowawczego w sferze dotyczącej: rozumienia pojęć, funkcjonowania społecznego oraz w dziedzinach praktycznych.

Spełnione muszą być trzy następujące kryteria diagnostyczne:

1. deficyty w funkcjonowaniu intelektualnym w takich sferach jak planowanie, rozwiązywanie problemów, myślenie abstrakcyjne, uczenie się, wnioskowanie;
2. deficyty w przystosowywaniu się, powodujące niepowodzenie w obszarze społeczno-kulturowym, czyli brak umiejętności samodzielnego funkcjonowania, odpowiedzialności za swoje życie, nieradzenie sobie z wymogami otoczenia, nieprzestrzeganie ustalonych norm w danej społeczności, trudności w nawiązywaniu i utrzymywaniu relacji interpersonalnych;
3. wystąpienie deficytów intelektualnych i przystosowawczych w okresie rozwojowym.

Deficyty poznawcze i adaptacyjne istotnie ograniczają funkcjonowanie osoby w zaspokajaniu swoich potrzeb oraz stwarzają wyzwania dla najbliższego otoczenia.

W klasyfikacji DSM-V wyróżniono cztery stopnie niepełnosprawności intelektualnej: lekki, umiarkowany, znaczny i głęboki. Stopnie te określane są na podstawie poziomu rozwoju zachowania adaptacyjnego, który określa zasięg potrzebnego wsparcia.

Rodzaje pomocy potrzebnej osobom niepełnosprawnym intelektualnie:

- sporadyczna – to pomoc krótkoterminowa udzielana w trudnej, często kryzysowej sytuacji życiowej;
- ograniczona – to forma pomocy udzielana

przez dłuższy, ale określony czas;

- znaczna – to rodzaj regularnej pomocy udzielanej przez dłuższy czas, często przez całe życie;
- całkowita – to intensywne i stałe wsparcie, niezbędne do utrzymania pacjenta przy życiu.

Niepełnosprawność intelektualna jest często występującym zaburzeniem rozwojowym, do-

Przyczyn powstawania niepełnosprawności intelektualnej jest wiele i nie zawsze można je określić (znajomość przyczyny u 30–50% osób). Częściej jest określana u osób z lekką niepełnosprawnością. Amerykańskie Towarzystwo do spraw Intelektualnej i Rozwojowej Niepełnosprawności wyróżnia cztery kategorie przyczyn tej niepełnosprawności:

- biomedyczne (zaburzenia genetyczne),

tyczącym 1–3% populacji. Z niepełnosprawnością intelektualną często współwystępują inne zaburzenia rozwojowe, wady wrodzone, inne niepełnosprawności. Do najczęściej występujących należą wady narządu wzroku, słuchu, padaczka, mózgowie porażenie dziecięce, zaburzenia komunikacji, zaburzenia psychiczne.

Do zaburzeń rozwojowych należą zaburzenia ze spektrum autyzmu (ASD). U około 75% dzieci z ASD współwystępuje niepełnosprawność intelektualna.

- społeczne (interakcje, poziom stymulacji),
- behawioralne (uzależnienie matki, odrzucenie, przemoc),
- edukacyjne (wczesność diagnozy i interwencji).

Znajomość przyczyny ma często charakter biomedyczny, związany ze zmianami w układzie nerwowym.

Wielowymiarowe rozumienie niepełnosprawności intelektualnej obejmuje:

- zdolności intelektualne,
- zachowania adaptacyjne (rozumienie,

kompetencje społeczne i umiejętności społeczne),

- uczestniczenie w relacjach społecznych oraz pełnienie ról społecznych,
- zdrowie psychiczne i fizyczne,
- kontekst społeczny i kulturowy, w którym dana osoba funkcjonuje.

W potocznym języku używa się terminu „osoba niepełnosprawna”. Takie sformułowanie ogranicza osoby do jednej cechy i etykietuje je. Wyrażenie „osoba z niepełnosprawnością” unika tego ograniczenia. Używanie takiego terminu pozwala na postrzeganie danego człowieka nie tylko przez pryzmat jego niepełnosprawności, ale jako osobę mającą wiele innych cech czy też przynależącą do innych grup.

Konwencja o prawach osób z niepełnosprawnościami

Jej celem jest ochrona i zapewnienie równego korzystania ze wszystkich praw człowieka przez wszystkie osoby z niepełnosprawnościami. Konwencja potwierdza prawa tych osób i wskazuje, w jaki sposób mają one być realizowane przez państwo. Jest szczególnie ważnym aktem prawnym dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, jako że jest to grupa najbardziej wykluczana ze społeczeństwa i narażona na dyskryminację. Osoby z tym rodzajem niepełnosprawności są podmiotami wszystkich wolności i praw człowieka, m.in. prawa do życia osobistego, praw do autonomii decyzyjnej czy praw do reprodukcji.

Osoba z niepełnosprawnością intelektualną często najsilniejsze wsparcie emocjonalne otrzymuje od najbliższego otoczenia (rodzina,

AUTYZM

- NIE TRĄĆ CZASU!

Punkt Przedszkolny dla dzieci z autyzmem

Warszawa Ursynów

Zapraszamy dzieci w wieku od 2,5 do 6 lat

ZAPEWNIAMY:

- Wykwalifikowaną kadre
- Codzienną terapię indywidualną i grupową
- Nauczanie zgodne z podstawą programową MEN
- Realizację Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka (WWRD)
- Wyżywienie z uwzględnieniem zalecanych diet (catering)
- Własny plac zabaw

OFERTA TERAPEUTYCZNA:

- Terapia behawioralna • Terapia pedagogiczna • Terapia psychologiczna
- Terapia logopedyczna • Terapia ręki • Trening umiejętności społecznych
- Zajęcia psychoruchowe z elementami integracji sensorycznej

BEZPŁATNE

konsultacje i szkolenia rodziców!

GRUPA WSPARCIA

dla rodzin dzieci z autyzmem!

INFORMACJE I ZAPISY:

tel. + 48 505 868 502

www.effectis.edu.pl

Przyjmujemy dzieci ze specjalnymi
potrzebami edukacyjnymi
oraz z orzeczeniem
o potrzebie kształcenia specjalnego.

przyjaciele). Pomocą służą także wyspecjalizowane instytucje, takie jak instytucje kształcenia specjalnego, rehabilitacja medyczna czy psychologiczna. Do pewnego stopnia można usprawnić funkcjonowanie osoby dzięki zastosowaniu metod rehabilitacyjnych. Jednak istotne dla prawidłowego rozwoju tych osób jest wsparcie społeczne.

Elementarną formą wsparcia tych osób jest ich naturalne traktowanie, co ułatwia osobom

z niepełnosprawnością intelektualną aktywne uczestnictwo w życiu społecznym. Wykluczenie społeczne, nawet przy największym wsparciu w rodzinie czy instytucjach wspomagających, może uniemożliwić te działania. Iloraz inteligencji nie jest tak istotny w stawianiu się samodzielnym jak otoczenie społeczne.

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną mają potrzebę kontaktu emocjonalnego i są zdolne do przeżywania emocji. Sfera emocjonalna jest obszarem funkcjonowania mającym kluczowe znaczenie dla jakości ich życia. Poszanowanie godności, indywidualności osoby, uznanie jej autonomii, włączenie w życie społeczne to metody umożliwiające rozwój. Poczucie akceptacji, szacunku, przynależności do grupy, bezpieczeństwa, to potrzeby każdego człowieka bez względu na poziom funkcjonowania intelektualnego.

mgr Magdalena Bonarska

psycholog wspierania rozwoju i kształcenia
Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Effectis”
Terapeutyczna placówka dla dzieci z autyzmem
ul. Pod Lipą 1 lok. nr 2 Warszawa – Ursynów
www.effectis.edu.pl

